

Hantering av förorenade massor

Seminarium och workshop, Renare Mark Syd

Länsstyrelsens lokaler 22 november 2012

Ett femtiotal personer samlades en eftermiddag i november i hörsalen på Länsstyrelsen i Malmö för att diskutera och reflektera över masshanteringskedjan och dess olika roller. Uppslutningen fördelad just per roll visar att arrangemanget lyckades locka en bred publik där samtliga roller: beställare, kontrollant/miljökonsult, entreprenör, mottagare och tillsynsmyndighet var representerade. Arrangemanget lyckades locka deltagare även utanför Skånes gräns vilket ses som mycket positivt.

Eftermiddagen inleddes med ett pass med föreläsningar. **Tomas Henrysson** från Conviro AB inledde med att tala övergripande om efterbehandlingsprojekt och olika roller i projekten. Tomas menade att den ständigt aktuella frågan i projekten är: *vilka drivkrafter har vi?* Det är viktigt att förstå att olika aktörer i projekten kan ha olika drivkrafter. Entreprenören ska ju arbeta för att tjäna pengar och vill med det utföra så mycket jobb som möjligt, oavsett miljövinst, medan beställaren i många fall måste balansera kostnader mot miljönytta. Drivkrafterna sinsemellan projekt kan också variera. Som exempel kan nämnas ett statligt finansierat efterbehandlingsprojekt där drivkrafterna ofta ligger nära miljömålet **Giftfri miljö** jämfört med ett efterbehandlingsprojekt som genomförs av en exploatör där drivkraften ligger i att sanera till en nivå som medger byggande och i förlängningen vinst från försäljning av bostäder. Ett tredje exempel är projekt som initierats av ett föreläggande där tillsynsmyndigheten och verksamhetsutövaren ofta står långt ifrån varandra i fråga om drivkrafter. Tomas sade därefter några ord om masshantering där han poängterade att masshanteringen egentligen börjar redan när vi tar våra första prover. Det är viktigt att vi får rätt information om inte bara föroreningar utan även jordens beskaffenheter för att sedan kunna arbeta vidare utifrån det. Ett problem i masshanteringen är när verkligheten inte stämmer överens med vad som står i förfrågan, kanske på grund av bristfälliga undersökningar. Då får ofta snabba lösningar väljas som kanske inte alltid är optimala. Tomas avslutade sitt föredrag med att belysa de olika rollerna i ett efterbehandlingsprojekt. Han menade att det är beställaren alltid har det yttersta ansvaret men att detta ansvar går att delegera ut. Det krävs tydlighet i delegationen för att inte missförstånd ska kunna uppstå och en kontinuerlig dialog mellan samtliga inblandade roller är ofta nödvändig.

Därefter lämnade Tomas ordet till **Susanne Weidemanis**. Susanne sitter som projektledare och beställare i Kristianstads kommun och har bland annat drivit saneringen av Gasverket. Susanne berättad om projektet och hur dess struktur hade byggts upp. I projektet valde man att delegera ut en stor del av beställarens ansvar på konsult och entreprenör. Bland annat skedde miljökontroll helt genom entreprenörens försorg vilket visade sig mycket lyckat. Entreprenören tog stort ansvar och beställaren fick fri insyn i kontrollantens arbete. Gällande masshanteringen så arbetade man i projektet med 8 olika klasser. Tanken var att man skulle kunna skicka olika klasser till olika mottagare och på så vis få ner priserna. Efter upphandlingen visade det sig dock att samtliga massor skickades till samma mottagare som hade tillstånd för att ta emot alla klasserna.

Susanne avslutade med att summera de positiva och negativa erfarenheter som dragits inom projektet där bland annat fördelen av att ha en beställare på plats "alltid" belystes. Bland de negativa erfarenheterna belyste Susanne att det blev så stressig i upphandlingsskedet med följderna av att beskrivningarna i förfrågningsunderlaget blev undermåliga vilket ledde till missförstånd.

Susanne lämnade över ordet till **Anneli Palm** från Tyréns AB. Anneli arbetar som konsult och har stor erfarenhet av att göra fältprovtagning för att sedan sitta som kontrollant i entreprenadskedet. Anneli inledde sitt föredrag med att belysa frågan som Susanne också var inne på, om hur och var kontrollanten bör vara organiserad. Det finns fördelar såväl med att vara anlitad av beställaren som av entreprenören. Anneli menade att man lättare "kommer in" hos entreprenören om det är denna som anlitat kontrollanten. Vidare uppmanade Anneli alla att "lär känna dina massor" med innebörden att beställaren bör prioritera ett intensivt fältarbete i början av en sanering. Dialogen mellan kontrollanten och grävmaskinister bör i det inledande skedet vara intensiv och inkluderande. Anneli listade därefter sin syn på en bra kontrollant och ett bra projekt där särskilt kommunikation, tillgänglighet och noggrannhet var centrala aspekter. Avslutningsvis konstaterade Anneli att trots en "hård" bransch så är personkemi en viktig faktor för framgång och det gäller samtliga aktörer i ett efterbehandlingsprojekt.

Anneli lämnade ordet till dagens sista talare, **Marie Eriksson** från SVEVIA AB. Marie arbetar som arbetschef och har deltagit som entreprenör i många efterbehandlingsprojekt. Marie talade om de olika frågeställningarna entreprenören ställs inför i kalkyl- respektive produktionsskedet. Hon menade att det allt för ofta kommer ut förfrågningsunderlag där möjligheten för entreprenören att komma med alternativa lösningar inte godkänns. Vidare flaggar hon för att entreprenörer kanske inte

alltid är helt på det klara med vad halterna av förorening innebär vilket kan skapa problem under saneringskedet. Marie belyser sedan, precis som Tomas sa, att provtagningen av massorna initialt bör göras utifrån mottagarens krav. Många gånger fattas ett beslut av beställarorganisationen, som sedan inte går att efterleva och som då får konsekvensen att projekten kan bli betydligt dyrare än lämnat anbud. Marie avslutar med några iakttagelser: blöta massor vållar **alltid** bekymmer, tidig dialog och tätare samarbete mellan beställaren och entreprenören krävs och det borde finnas möjlighet att använda delar av massorna inom arbetsområdet för att på så vis spara resurser.

Paus för fika och mingel

Åter i hörsalen presenterade Helena från Renare Mark syds styrelse den fallstudie som skulle ligga till grund för efterföljande workshop. Deltagarna delades in i grupper och så långt det var möjligt blandades grupperna med folk som representerade olika roller. Grupperna fick sedan under 45 minuter diskutera fallet innan återsamling skedde.

Återsamlingen och avslutningen på workshopen leddes av Renare Mark syds ordförande Karin. Några citat från diskussionen var:

” EU:s avfallshierarki måste beaktas”

” Miljönyttan kontra kostnader är den centrala frågan”

” Vad är det som styr saneringen? Vad är drivkraften?”

”Man borde kunna spara mycket pengar på att flytta massor tillfälligt, men tyvärr är det ofta en omöjlighet”

”Skippa rutorna i projekteringen, styr entreprenaden på plats”

”Tänk efter redan när vi gör översiktlig provtagning”

”Dialog bör föras i samtliga led i projektet”

Karin avslutade med att tacka för en trevlig eftermiddag.

Ca 15 glada deltagare gick vidare till Pickwick för After Work. Där fortsatte diskussionerna om masshantering och ansvarsfördelning, om än under lite mer informella former.

Antecknat av Zara för Renare Mark syd